

VITALIZMUS, SYMBOLIZMUS – JÁN SMREK, EMIL BOLESLAV LUKÁČ**Ján Smrek****(1898–1982)**

Ján Smrek (vlastným menom Ján Čietek) bol hlavným predstaviteľom vitalizmu v medzivojnovovej poézii. Patril ku generácii mladých básnikov, ktorí po roku 1918 priniesli do slovenskej poézie nové, svieže tóny. Už za života sa stal legendou. Patril – a dodnes patrí – k najobľúbenejším, najčítanejším slovenským básnikom.

Narodil sa roku 1898 v Zemianskom Lieskovom. V detskom veku osirel. Vyrastal v evanjelickom sirotinci v Modre. Počas 1. svetovej vojny sa ako vojak dostal až do Palestíny. Po svojom návrate absolvoval učiteľský ústav v Modre. Začal študovať na evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave, ale po šiestich semestroch štúdium zanechal. Pracoval ako novinár, redaktor a vydavateľ. V rokoch 1930–1939 žil v Prahe. Od roku 1939 až do svojej smrti žil v Bratislave. Zomrel v roku 1982. Pochovaný je v Martine na Národnom cintoríne.

Pre rozvoj slovenskej medzivojnovovej literatúry mala veľký význam aj Smrekova novinárska, redaktorská a vydavateľská činnosť. Založil viacero edícií (napr. edíciu EMSA – Edícia mladých slovenských autorov – v ktorej vyšlo viac než 60 titulov). V roku 1930 založil literárno-umelecký mesačník Elán (do roku 1939 vychádzal v Prahe, od roku 1939 do 1947 v Bratislave). Elán patril medzi najvýznamnejšie literárne časopisy v medzivojnovom období a zohral významnú úlohu v dejinách novodobej slovenskej literatúry.

Ján Smrek vstúpil do literatúry básnickou zbierkou Odsúdený k večitej žízni (1922, večitá žízeň = večný smäd). Touto zbierkou sa mladý básnik prihlásil k symbolizmu, najmä k básnickej tradícii Ivana Krasku. **Prevládali v nej ešte motívy smútku a pesimizmu.**

Celkom iný charakter majú básne jeho druhej zbierky, ktorej dal názov Cválajúce dni (1925). Touto zbierkou sa zaradil Smrek k básnikom-vitalistom.

Vitalizmus sa objavil v európskej literatúre po skončení 1. svetovej vojny. **Ospevoval a oslavoval lásku, prírodu, krásy sveta, vzdialené krajiny** atď. Vyjadroval radostné, optimistické nálady a aktivitu. Vitalisti nachádzali krásu i vo všedných, jednoduchých, každodenných veciach (podobné znaky mal aj český poetizmus, ktorého vplyv sa odrazil i v Smrekovej básnickej tvorbe). **Aj básne Jána Smreka boli plné životného elánu. Ospevovali kladné životné hodnoty, najmä mladosť, lásku a krásu.**

Vitalistické zameranie mali aj ďalšie knihy Jána Smreka vydané v 20-tych a 30-tych rokoch: básnické zbierky Božské uzly (1929), Iba oči (1933), Zrno (1935) a básnická skladba Básnik a žena (1934). Sám básnik nazval týchto päť kníh (Cválajúce dni, Božské uzly, Iba oči, Básnik a žena, Zrno) tzv. slnečnými knihami, pretože sa v nich venoval najmä slnečným, svetlým stránkam života.

K najčastejším témam týchto zbierok patrí láska, oslava ženskej krásy (napr. básne *Dievča v rozkveti*, *Mne dedinčanka stepilá*, *Báseň o krásnej matke*, *Balada čerešňových kvetov*), túžba za cestovaním a radosť z poznávania ďalekých krajov (napr. báseň *Holandia*).